

(א) יומא עט, (ב) עפ"ש
שבת קנד: ד"ה שמי
בירי אלס, (ג) ורועין
עב"ד, (ד) ולא אדע מקומה
דקדוקו: ע: ברי"ה ד"ה
זי כובי ובמזבז קיל.
אסור ללמא כ"י לא פירש
וע"י בגיטין ד, (ה) לעיל
ס"ה.

תורה אור השלם
1. עד מתי יצא תשכב
מתי תקום משנתך:
משלי ט ו

גלוין הש"ס
רש"י ד"ה במעיל וכו'
דמפ"ש במקום אחר. עין
משנתך ודע ביהודה
מהדורא מנינא ח"א"ס ס'
כ:

לעזי רש"י
אלצ"ש (אלייני"ש).
נשמות.

מוסף רש"י
העלום לסוכה. כל
מיסא דסוכה נקט בלשון
עליה במסכת סוכה, לפי
שזמן עשין סוכתא
בדלש גנן (שבת קנד).
שלש במפ"ש וכו'. שלש
קולין נהג, אמת שלש
נעל ידיו אלף במפ"ש כך
ידיו משום איטת הדעת
ואזן לטובה אלנו ולא בירך
אחריו (יומא עט).

ולא יאחו בקליה. הן תפילין עמנן דפוס מושצן ורלועין דומה לו
במס' גיטין בהניחין (דף נח). ארבעים סאה קלוזי תפילין: לישן
זיוס. מפני ציטול תורה: דמר. רבה בר נחמני: רב. דממנו
למד מדת שינתו שהיה יסן רב זיוס כשיעור זה: רב רבני. ורב
למדה מרבניו הקדוש שגדל אלנו:
ורבי כדוד. כך קבל מאבותיו שזו
היתה שינת דוד מלך ישראל: שישין
נשמי. אלצ"ש: הוה ניס. זיוס:
כמיעל מפומבדיתא לני כובי. דמפ"ש
זי צמקוס אחר דהו שיתא פרסי:
הנכנס לישן. שאין כוונתו אלף לישן
ואינו מהרהר לדבר אחר: רבה חולץ.
תפילין: רלה מניח. לפי שזיוס אין
דרכו לשמש עם אשתו ולא לישן קבע:
זילת חולץ. אפי' לשינת עראי דלמא
מימלך וישן קבע: הינדים. צמוריס:
לעולם חולצין. ואפי' זיוס: שרגלין
צטומאס. קס"ד שמש יראו קרי
שהרהור מזוי בהן: לימא קא סבר
רבי יוסי כו'. ומיבטי לן למיעבד
כוותיה שהלכה כמותו ברוב מקומות
דקיימא לן גימקו עמנו (גיטין דף
סו). שמש יבאו וכו'. והא ודאי
אסור לצומן לנהוג בהו קלות ראש:
עסקינות הן. ושמש נגעו צמקוס
הטינופת: ברתני' אוכל פחוס
מכביצה. מאכל פחות מכביצה:
נעלו צמפה. לא נעל ידיו אלף
כך צמפה ידיו משום נקיות דקסבר
פחות מכביצה לא בעי נטי"י ולא בעי
סוכה ולא בעי זכרת המזון לאחרי
דדריש כרבי יהודה (ברכות דף מט).
ואכלת ושבעת וזכרת אכילה שיש בה
שביעה והיינו כביצה אלף לפניו בכל דהו
בעי זכרה שהרי נהנה ואסור ליהנות
מן העוה"ז בלא זכרה: גב' מעשה
לספור. וכי דרך המדברים להביא אחר
דבריהם מעשה הסותר לדבריהם דקתני
רישא' אוכלין ושומין עראי חוץ לסוכה
ומניא מעש' דלעטימ' תבשיל לריך סוכ':
הכי

ואינו אוחז בקביצה דברי רבי יעקב וחכמים
אומרים ישן אדם בתפילין שינת עראי אבל
לא שינת קבע וכמה שינת עראי כדי הילוך
מאה אמה אמר רב "אסור לאדם לישן
ביום יותר משינת הסוס וכמה שינת הסוס
שיתין נשמי אמר אביי שנתיה דמר כדרב
ורב כדרבי ורבי כדרוד דרודוד כדוסיא
ודוסיא שיתין נשמי יאביי הוה ניים
כדמעיל מפומבדיתא לבי כובי קרי עליה
רב יוסף יעד מתי עצל תשכב מתי תקום
משנתך ת"ר הנכנס לישן ביום רצה חולץ
רצה מניח בלילה חולץ ואינו מניח דברי
רבי נתן רבי יוסי אומר הילדים לעולם
חולצין ואינו מניחין מפני שרגלין בטומאה
לימא קסבר רבי יוסי בעל קרי אסור להניח
תפילין אמר אביי בילדים ונשותיהן עמהן
עסקינן שמא יבאו לידי הרגל דבר ת"ר
ישכח ושמש ממתו בתפילין אינו אוחז לא
ברצועה ולא בקביצה עד שיטול ידיו וימלם
מפני שהידים עסקניות הן: ברתני' מעשה
הביאו לו לרבן יוחנן בן זכאי למעום את
התבשיל ולר"ג שני כותבות ודלי של מים
ואמרו העולם לסוכה וכשנתנו לו לר'
צדוק האוכל פחות מכביצה נטלו במפה
ואכלו חוץ לסוכה ולא בירך אחריו:
גב' מעשה לסתור חסורי מחסרא והכי
קתני יאם בא להחמיר על עצמו מחמיר
ולית ביה משום יוהרא ומעשה גמי והביאו
לו לרבן יוחנן בן זכאי למעום את
התבשיל ולר"ג שני כותבות ודלי של מים
ואמרו

נמצאו במפה. פירש בקונט' משום נקיות וצחנס פירש קן דרבי
לדוק כהן הוה כדמוכח פ' מי שמתו (ברכות דף יט): וצדוק
פרק כל פסולי המוקדשין (ברכות דף לו). והיה אוכל על טהרת
תרומה וידים שניות הן ופוסלות את
דבר דבפ"ק לשבת (דף ז). דאפי'
פחות מכביצה מקבל טומאה כדמוכח
פרק שני דמס' טהרות (מ"א) דמתן
אין זו כביצה הוא טמא והכל טהור:
ולא בירך אחריו. סבר לה כרבי
יהודה דפרק שלשה שאכלו
(ברכות דף מט): דריש ואכלת ושבעת
וזכרת אכילה שיש בה שביעה דהיינו
כביצה ור"מ פליג ואמר דמזכרין
בזכות ונראה הלכה כוותיה מדאמר'
פרק כילד מזכרין (שם דף נח): ושם
א"ר חייא בר אבא אפי' ראיית את
ר' יוחנן שאכל זית מליח וזיך עליו
תמלה וסוף ועוד אמר' פרק שלשה
שאכלו (שם דף מט). א"ר חייא
בר אבא א"ר יוחנן לעולם אינו מוסיף
רבים ידי חובתן עד שיאכל כזית
דגן וכן אמר רב הונא בר יהודה
משמיה דרב ומתוך הירושלמי משמע
דכביצה לא בעינן כזית דאפילו
פרידה אחת של ענב או פרידה אחת
של רימון טעונה זכרה לפנייה
ולאחרייה והכי איתא בירושל' דריש
כילד מזכרין ר' יוחנן נסב ויתא
וצרך לפניו ולאחריו והוה ר' חייא
בר אבא מסתכל ביה ואמר ליה ר'
יוחנן צבאלה מה את מסתכל בי
לית לך כל שהוא ממנין שבעה טעון
זכרה לפניו ולאחריו אית ליה ומה
כריכא ליה מפני שגרעינתו ממעטתו
ולית ליה לרבי יוחנן שגרעינתו
ממעטתו מה עבד ליה ר"י משום
זכרה מילתיה דרבי יוחנן אמרה שכן
אפילו פרידה אחת של ענב או פרידה
אחת של רימון שהיא טעונה זכרה
לפניו ולאחריו וצבאלה שלנו יש כעין
מעשה זה פרק כילד מזכרין (שם דף
נח): ד"ר חייא בר אבא אפי' ראיית את ר'
יוחנן מליח כיון דשקליה לגרעינתיה זכר ליה
דרי' יוחנן זית גדול הוה דאע"ג דשקליה לגרעינתיה פש ליה שיעורא אמר ליה מי סברת כזית גדול
על שלנו ולא סמכינן עליה מדלל שני ליה משום זכרה הוה אלף שמש שני מעשים היו והיה דירושל' היה זית שלם
דהו זכרה אלף ההוא דהש"ס שלנו לא היה זו גרעין שכן סתם זית מליח בלא גרעין הוא ולא היה זכרה
היה זית דירושלמי קטן מזית זינווי היה והרואה להוסיף עמנו מספיקא לריך שיאכל כזית אפילו בדבר
זכרה שלאחרייה אלף לפניו מזכר אפי' פחות מכזית בכל דבר לפניו לא בעינן שיעור דאסור ליהנות
מעובדא דר' צדוק דקאמר ולא בירך אחריו כדפרי' משום דסבר לה כר' יהודה משמע הא לפניו בירך וכן פירש
בירושלמי בתחלת פרק כילד מזכרין כל שאומר עליו שלם זכרות אומר לפניו המוסיף לחם מן הארץ וכל
אין אומר עליו המוסיף לחם מן הארץ המיבין הרי פחות מכזית דאין אומר עליו שלם זכרות מעתה לא יאמרו
לפניו המוסיף לחם מן הארץ הא א"ר יעקב בר אבא לנראה מנייה נכרסא פי' לא אמת לחלק בין דבר שיש בו
זכרות אלא אמת לחלק בין דבר שיש בו כשיעור לדבר שאין בו כשיעור אלא אמת לחלק בין פת לשאר
מאכל של חמשת המינים כגון מעשה קדיה שאין מזכרין אחריו ג' זכרות וכן כובא דארעא ופת הבאה צביסנין כי לא
קבע סעודתיה עליויה ופת אורז ודוחן שאין מזכרין אחריהם שלם זכרות אין אומרים עליהם המוסיף לחם מן הארץ ואע"ג
דריש כילד מזכרין (שם דף נח). נפקא לן זכרה בתחלה צב"ו מבסוף כשהוא רעב לא כ"ס מ"מ לא שייך למימר דיו
ובמשהו מזכר בתחלה אע"ג דלא מזכרין בסוף דאותו ק"ו אינו אלף גלוי מלתא בעלמא זכרה לפניו לאו דאורייתא
כדתנן פרק מי שמתו (שם דף כ): בעל קרי על המזון מזכרין לאחריו ואינו מזכרין לפניו וכן צפ' היה קורא (שם דף נח).
הבית אוכלין פתן ואין מזכרין לפנייה אלף מזכרין לאחרייה שתי זכרות ולענין שתייה נראה שמזכרין אכזית יין על הגפן
ועל פרי הגפן אע"ג דלגבי יוה"כ לא הוה שיעור חשוד בפחות ממלא לוגמא כדאמר פ' בתרא דיומא (דף עג): לא ילפינן
מיניה זכרות היין לאחריו תדע דלענין אכילה הוה שיעורא זיוס הכפורים ככותבת ולענין זכרה מיחייב לאחריו
זכרות דהלכה כרבי מאיר כדפרישית ואית לנ"ד לענין קידוש דא"י מלא לוגמא הלכך לברך אחריו נמי יכול להיות
דלא בעי זכרה דלמא שביעה בשמיה הוה פחות מכביצה וכל הני שיעורין דרצנן נינהו כדמוכח פרק מי שמתו
(שם דף כ): ושם דאמר' הכא בעמי עסקינן דאכל שיעורא דרצנן ולענין זכרה דלאחריו לא מנינו שום שיעורא אלא כזית
וכביצה לר"מ וצבאלה דלמא שביעה גמורה והא דאמר' פרק שלשה שאכלו (שם דף מט). שמעון בן שמעון
לגרמיה הוה דעבד משמע דאינו מוסיף אחרים ידי חובתן עד שיאכל כזית הא בזכות דגן מוסיף אע"פ שהמלך
וממלכה מסתמא אכלו כדי שזבנן לא דמי גדול דרצנן לקטן דרצנן דלא מפיך דאורייתא דהא גדול
אפילו לא אכל כלל היה ראוי (להו) להוסיף אחרים וכן פירש שם בקונטרס: ואמרו

רבינו הנגאל

ואינו אוחז בקביצה, פי'
היא הטבלא, דברי ר'
יעקב. וחכמים אומרים
ישן אדם שינת עראי,
והוא כדי הילוך מאה
אמה, אבל שינת קבע
יותר מזה [אסור]. אמר
רב אסור לאדם לישן
ביום יותר משינת הסוס,
הוא שתיך נשמי. תניא ר'
יוסי אומר הילדים, בזמן
שנשותיהן עמהם, חולצין
בין ביום ובין בלילה,
ואחר כך ישנים ואקשינן
שמיים עסקינות הן.
[שמ] בעל קרי אסור
בתפילין. ושנין מפני
שרגלין בטומאה. (ת"ש)
[שמ] בעל קרי אינו
אסור בתפילין. ת"ר שכן
ושימש מטתו בתפילין,
הוא שתיך נשמי. תניא ר'
ולא בקביצה, עד שיטול
ידיו ויסייר מראשו, מפני
שהידים עסקינות הן.
מעשה שהביאו לרבי יוחנן
בן זכאי לטעום התבשיל
כו'. תניא לא שהלכה כן
אלא שרצו להחמיר על
עצמן. אבל הלכה, אוכל
אדם אכילת עראי חוץ
לסוכה, והרובה להחמיר
על עצמו מחמיר.